

Ασθένεια και θάνατος: η Ασκληπιεία προσέγγιση από τους ιατρούς

Επιστήμες / Επιστήμη & Θρησκεία

Βασιλική Κατσαούνη

Πεμπτουσία

Ο Ασκληπιός και οι συνεχιστές του έργου του αντιμετώπιζαν τις ασθένειες μέσα από την προοπτική της επίτευξης της ίασης με τη βοήθεια του ασθενή. Στη σημερινή ιατρική η ασκληπιεία²³¹ παράδοση η συμμετοχή του ασθενή στην αντιμετώπιση της ασθένειάς του

προσανατολίζεται στην ενημέρωση του αρρώστου, την ψυχολογική συμπεριφορά του, τις προσωπικές επιλογές του, τα δικαιώματά του, τη συγκατάθεσή του ως προς τη μέθοδο θεραπείας και άλλα.

Στην ανακουφιστική φροντίδα ασθενών τελευταίου σταδίου η ασκληπιεία μέθοδος παρεμβάλλει στην ιπποκράτεια ώστε να επιτευχθεί η ολιστική προσέγγιση του ασθενούς και των συμπτωμάτων. Το νοσηλευτικό προσωπικό χρησιμοποιεί το συνδυασμό των δύο μεθόδων όταν η ασθένεια θεωρηθεί ανίατη και θανατηφόρα. Στην περίπτωση αυτή θεωρούν ότι προέχει η ποιότητα της ζωής του ασθενή από την ίαση η οποία δεν υπάρχει ως ενδεχόμενο. Στο στάδιο αυτό μόνο η παρατήρηση του ασθενούς μπορεί να οδηγήσει σε λύσεις κατάλληλες προς την ανακούφισή του.

Η επιρροή του καντιανού²³² μοντέλου της αυτονομίας, όπως αναφέρθηκε και στην αρχή της εργασίας, από το 1970 προσέδωσε στην ιατρική αντιμετώπιση την έννοια της προσωπικής επιλογής του ασθενή. Η θέση αυτή επηρεάζει τις ηθικές παραμέτρους στις αποφάσεις της ευθανασίας διότι η αιτία δεν έχει σημασία. Η ευθανασία αντιμετωπίζεται ως η απόφαση του λογικού ατόμου το οποίο θεωρεί ότι ο τερματισμός της ζωής του είναι η επιθυμητή λύση του προβλήματός του.

Ο συνδυασμός των δύο μεθόδων σε πρακτικό επίπεδο στηρίζεται σε ένα ουμανιστικό πρότυπο. Ο άνθρωπος έχοντας ισχυρή την πεποίθηση ότι μπορεί να στηριχθεί στις δυνάμεις του υποκαθιστά το ρόλο του Θεού. Από τον 20^ο αιώνα υπάρχει μεταστροφή προς την κατανόηση ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί να ορίσει τα πάντα στη ζωή του. Αυτό καθίσταται εμφανές σε πολλά βιοηθικά συγγράμματα ή δημοσιεύσεις οι οποίες ακόμη και αν δεν προέρχονται από το θεολογικό χώρο διατηρούν έντονο σκεπτικισμό ως προς την εισπήδηση του ανθρώπου σε πεδία στα οποία μόνον ένας Θεός θα είχε τρόπον τινά δικαιοδοσία. Η αγγλική φράση «Playing God»²³³ κατέληξε να καταστεί terminus technicus για τη σύνολη Βιοηθική.

Στην ασκληπιεία προσέγγιση οι αποφάσεις για τους ασθενείς τελευταίου σταδίου πραγματοποιούνται μέσα από διαμεσολάβηση και υποστήριξη των σχέσεων μεταξύ ασθενή και φροντιστή. Στηρίζεται στην εμπειρία κάθε μέλους της υποστηρικτικής ομάδας με την οποία έρχεται σε επαφή ο ασθενής. Ο φροντιστής αντιπροσωπεύει τον άλλο, του οποίου η παρουσία ενδυναμώνει την ελπίδα. Ακόμη και στην περίπτωση που ο ασθενής αρνηθεί την επικοινωνία με τους φροντιστές εκφράζεται η αδημονία του για συντροφικότητα μέσα από διαφορετικούς τρόπους έκφρασης.

Η ασκληπιεία μέθοδος φαρμακευτικά ακολουθεί τις ίδιες πρακτικές με την ιπποκράτεια επικεντρώνοντας ταυτόχρονα στις ανάγκες του κάθε ασθενή ως μοναδικό άτομο. Οι σχέσεις επίσης που μπορούν να αναπτυχθούν με τους οικείους του ασθενή τελευταίου σταδίου αποτελούν σημαντικό μέλημα. Όταν η ζωή

περιορίζεται στην παρούσα στιγμή χωρίς μελλοντική προοπτική η υποστηρικτική σχέση δύναται να ωφελήσει την κατάσταση του ασθενή και των δικών του ανθρώπων.

Ταυτόχρονα ο ιατρός στηρίζει την επιχειρηματολογία του για τις αποφάσεις του όχι μόνο στα επιστημονικά δεδομένα. Αναλύει τα δεδομένα και ενεργεί εξατομικευμένα στο πλαίσιο της υπαρξιακής προοπτικής του ασθενή, λαμβάνοντας υπόψη τις αναζητήσεις και τοποθετήσεις του για τη ζωή.

Η ολιστική προσέγγιση δίνει τη δυνατότητα στην ηθική να οδηγήσει τις αποφάσεις ερμηνεύοντας διαφορετικές οπτικές γωνίες. Η ηθική δηλαδή ακολουθεί μοναδικές περιπτώσεις ανθρώπων και για μοναδικά άτομα. Η υποστήριξη από το συνάνθρωπο μπορεί να αναδείξει εσωτερικές διαθέσεις τις οποίες η ιατρική δεν ήταν σε θέση να το κάνει. Οι προσωπικές εμπειρίες δεν μπορούν να υπολογιστούν και να κατηγοριοποιηθούν ώστε η ιατρική να τις χρησιμοποιήσει στην ίαση. Οι σχέσεις υποστήριξης στον ασθενή η κατανόηση στηρίζεται στη σύνδεση των εμπειριών και της συμπεριφοράς. Το ασκληπιείο μοντέλο στηρίζεται στην κατανόηση των φροντιστών ως οι άλλοι που αναλύουν την κατάσταση και επιχειρούν την ανάλογη ηθική προσέγγιση. Στο ιπποκράτειο μοντέλο αναζητείται η λογική πράξη.

Το συμβούλιο της Ευρώπης για τα ανθρώπινα δικαιώματα δήλωσε ότι σκοπός της ιατρικής δεν είναι η παράταση της ζωής αλλά ανακούφιση²³⁴ του πόνου. Η υποχρέωση για το σεβασμό και την προστασία της αξιοπρέπειας βρίσκει εφαρμογή στην παροχή κατάλληλου περιβάλλοντος ώστε ο άνθρωπος να πεθάνει με αξιοπρέπεια. Αυτά βρίσκονται σε κίνδυνο λόγω ανεπάρκειας πρόσβασης σε κέντρα ανακουφιστικής φροντίδας, μη λήψης πνευματικής φροντίδας, παράταση ζωής χωρίς τη συναίνεση του ασθενή, έλλειψη ψυχολογικών γνώσεων του ιατρονοσηλευτικού προσωπικού, έλλειψη συλλόγων φροντίδας, ανεπαρκή οικονομική ενίσχυση, κοινωνική περιθωριοποίηση.

Σημειώσεις:

231 Dr. Hacpille, «Medical decisions in the end of life situations and the ethical implications of the available options», 35th meeting of the steering committee on bioethics 2-5 December, στο διαδικτυακό τόπο:

http://www.coe.int/t/dg3/healthbioethic/Activities/09_End%20of%20Life/default_en.asp, ημερομηνία ανάκτησης: 24/4/2014.

232 Lawrence Hinman, "Decisions at the end of life", στο διαδικτυακό τόπο : [www. Ethicsmatters.net](http://www.Ethicsmatters.net), ημερομηνία ανάκτησης: 27/2/2014.

233 D. Hull, M. Ruse, "The Cambridge Companion to the philosophy of Biology", στο

διαδικτυακό τόπο: <http://books.google.gr/books?isbn=1139827626>, ημερομηνία ανάκτησης: 9/9/2014.

234 Parliamentary Assembly, «Protection of the human rights and dignity of the terminally ill and the dying», στο διαδικτυακό τόπο: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta99/EREC1418.htm>, ημερομηνία ανάκτησης: 28/2/2014.

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «ΠΑΡΗΓΟΡΗΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ - ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΗΘΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ: ΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΥΘΑΝΑΣΙΑΣ» της ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΚΑΤΣΑΟΥΝΗ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντα καθηγητή τον Νικόλαο Κόϊο.

<http://bitly.com/1ihpDdq>